

# Maria Baranowska-Janota

---

## Działalność Instytutu Rozwoju Miast w roku 2006

---

Problemy Rozwoju Miast 4/1-2, 143-168

---

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

## **DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUTU ROZWOJU MIAST W ROKU 2006**

Instytut jako jednostka badawczo-rozwojowa prowadzi badania naukowe, działalność szkoleniową oraz działalność wdrożeniową. Sfera badań naukowych i ich zastosowań w praktyce obejmuje następujące dziedziny: gospodarki przestrzennej, kształtowania i ochrony środowiska, gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, budownictwa i gospodarki nieruchomościami.

### **1. Działalność naukowa<sup>51</sup>**

Działalność naukowa realizowana jest zarówno w formie projektów badawczych (grantów), jak i zadań badawczych prowadzonych w ramach działalności statutowej. Realizowane są też badania na zlecenie podmiotów z zewnątrz.

Pracownicy Instytutu uczestniczą też w pracach różnych gremiów w innych jednostkach naukowych, w tym w PAN, jak również w programach zagranicznych, w tym UE. Mają także swój udział w kształceniu i promowaniu kadry naukowej.

#### **Projekty badawcze finansowane ze środków na naukę**

W roku 2006 realizowano 6 projektów badawczych własnych (grantów), trzy z nich zostały zakończone.

##### *1. Przestrzenne, ekonomiczne i społeczne problemy scalania i wymiany gruntów w Polsce.*

###### *Studium przypadku województwa małopolskiego*

Kierownik projektu – prof. dr hab. Leszek Kałkowski

Rola gospodarki gruntami w realizacji polityki państwa, rozpatrywanej w skali kraju, w układach regionalnych, poszczególnych gmin i jednostek osadniczych, stanowi stały element prac prowadzonych przez Instytut Rozwoju Miast. Zgodnie z przyjętym w projekcie założeniem, tłem dla badań empirycznych była zwięzła charakterystyka historycznego dorobku komasacji przeprowadzonych w Polsce w okresie międzywojennym (do 1939 r.) oraz w latach 1945-2005. Badanie przestrzennych, ekonomicznych i społecznych problemów scalania i wymiany gruntów w Polsce zostało przeprowadzone w dwóch układach:

---

<sup>51</sup> Na podstawie indywidualnych sprawozdań pracowników Instytutu.

- w skali kraju prezentowano uogólnione dane statystyczne GUS (w tym ilustrujące na podstawie Powszechnego spisu rolnego 2002 r. przemiany agrarne) oraz dostępne informacje zawarte w specjalistycznej literaturze przedmiotu;
- w skali województwa małopolskiego, traktowanego jako studium przypadku, poddane badaniom ankietowym: wszystkich starostw województwa (badania ogólne); reprezentatywnej próbki gmin (badania wytypowanych gmin) oraz wytypowanej próbki sołtysów i właścicieli gruntów.

Sprawozdanie merytoryczne z realizacji projektu przedstawia uogólnione wypowiedzi respondentów wraz z autorskim komentarzem, dotyczące:

- problematyki istniejących w gminie strategii rozwoju, opracowań planistycznych itp.,
- podejmowanych w przeszłości i obecnie realizowanych przedsięwzięć w zakresie scalania i wymiany gruntów,
- efektów przekształceń zagospodarowania przestrzeni,
- oceny dostępnych instrumentów prawnych, ekonomiczno-finansowych i techniczno-organizacyjnych,
- oceny uwarunkowań i barier, np. postaw społecznych i ich motywacji,
- ustalenia inicjatorów i ewentualnych przeciwników podejmowanych działań,
- ustalenia źródeł finansowania i głównych beneficjentów podejmowanych przedsięwzięć.

## 2. *Strategia rehabilitacji blokowisk – osiedli miejskich wznoszonych metodami uprzemysłowionymi*

Kierownik projektu – dr hab. Anna Rębowska, prof. IRM i AP

Praca zawiera trzy główne wątki dociekań:

- poznanie aktualnego stanu polskich *blokowisk* w makroskali, w tym wielkość i stan techniczny zasobów, określenie wielkości tzw. luki remontowej na poszczególnych obszarach kraju oraz wynikające stąd wnioski, adresowane w szczególności do władz samorządowych (cz. I),
- organizacyjno-prawne i finansowe możliwości podejmowania przedsięwzięć rehabilitacyjnych, wynikające z obowiązujących przepisów prawnych i dostępnych w kraju unijnych programów operacyjnych (cz. II),
- stan faktyczny działań na rzecz rehabilitacji polskich *blokowisk* w świetle badań terenowych, prowadzonych za pomocą: (a) ankiety rozesłanej do wszystkich miast, (b) badań szczegółowych w wybranych osiedlach, ujawniających rzeczywisty zakres podejmowanych prac i możliwe do uzyskania źródła finansowania w zależności od rodzaju operatora (cz. III).

Drastyczna rozbieżność między skalą potrzeb przedstawioną w I części pracy, teoretycznymi możliwościami wsparcia działań, rehabilitacyjnych, opisanymi w części II, wynikają-

cymi m.in. z szansy ubiegania się o strukturalne fundusze europejskie, a skromnym zakresem faktycznie realizowanych działań, wynikającym z nikłych możliwości operatorów szczebla podstawowego, nakazuje władzom samorządowym w rozważaniach nad możliwymi strategiami rehabilitacji polskich *blokowisk* brać pod uwagę:

A. Wariant pełnej rehabilitacji technicznej i społecznej osiedli, prowadzący do modernizacji układów urbanistycznych miasta i poprzez poprawę warunków życia do zwiększenia jego szans rozwoju we wszystkich pozostałych dziedzinach, także w sferze gospodarki, kultury. Przygotowanie takich projektów przy czynnej współpracy czynników społecznych i gospodarczych powinno stanowić punkt honoru władz lokalnych i otwierać możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne, wspomagające ich realizację.

W stosunku do osiedli, których pełna rehabilitacja nie będzie od razu możliwa ze względu na przegranie konkursu o dodatkowe środki, potrzebny jest wariant zachowawczy programu, który umożliwiłby powstrzymanie degradacji technicznej i moralnej zasobów. Jak pokazały badania, przy uruchomieniu stosunkowo niewielkich zachęt realizacja takiego wariantu jest przez jakiś czas możliwa siłami własnymi właścicieli zasobów i użytkowników.

C. Ewentualnego wariantu C, wyburzeń i odtwarzania substancji w ulepszonej postaci, prawdopodobnie jeszcze przez jakiś czas nie będzie można brać pod uwagę ze względu na stwierdzone rezerwy wytrzymałości technicznej budynków (szczególnie prefabrykowanych) oraz głęboki deficyt mieszkań w kraju, powodujący mniejszą ruchliwość ludności, a zatem spowalniający tak uciążliwe na zachodzie procesy degradacji społecznej *blokowisk*. W przyszłości jednak także i tego typu kosztowne operacje będą przynajmniej w części osiedli nie do uniknięcia, jeśli ani wariant A, ani nawet B nie zostanie w wystarczającym stopniu już teraz zrealizowany.

Ze strony władz centralnych potrzebne jest więc nie tylko jak najszybsze uchwalenie brakujących przepisów, otwierających pełną możliwość stosowania instrumentów rewitalizacji i rehabilitacji, wypróbowanych w krajach, które problem degradacji wielkich zespołów mieszkaniowych zaczęły zwalczać ponad 20 lat temu (brakujące instrumenty to przede wszystkim strefy uzgodnionych działań i obszary operacji programowanej).

Niezbędne jest także podtrzymanie tych korzystnych tendencji do podejmowania prac remontowych i modernizacyjnych, które dopiero zaczęły się ujawniać, więc ciągle jeszcze wymagają zachęty, nawet tak niewielkiej, jak ulga odsetkowa czy premia przy wykupie obciążonych „luką remontową” zasobów, ich efektem jest bowiem nie tylko wymierna korzyść w postaci poprawy stanu budynków, lecz przede wszystkim **zmiana postaw społecznych**, która zachodzi najtrudniej, najwolniej, a jej zahamowanie może być później prawie nie do odrobienia.

### 3. Analiza i ocena potrzeb budowy infrastruktury technicznej w gminach miejskich (zakres, środki, pomoc unijna)

Kierownik projektu – prof. dr hab. Witold Werner, Tadeusz Jaworski, Elżbieta Wężyk

W projekcie podjęto próbę oceny znajomości lokalnych potrzeb infrastrukturalnych, rzeczowych i finansowych w wybranych gminach miejskich oraz stanu przygotowania do realizacji tych potrzeb w nawiązaniu do zobowiązań Polski zawartych w Traktacie akcesyjnym do Unii Europejskiej oraz do Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych.

Istniejący stan infrastruktury technicznej w polskich miastach, mimo wysokiej dynamiki rozwoju, w porównaniach międzynarodowych wskazuje bowiem na znaczne różnice między Polską a innymi krajami UE. W niektórych porównaniach przyjmuje się, że udział ludności obsługiwanej przez te urządzenia jest jednym z najważniejszych wyznaczników rozwoju miast i aglomeracji.

Analiza obszernych odpowiedzi ankietowych uzyskanych ze 104 miast różnej wielkości, uznanych przez GUS za „miasta o dużej skali zagrożenia środowiska ściekami”, pozwala stwierdzić poważne zaniedbania większości polskich aglomeracji w zakresie przygotowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (zaledwie dla 17,7% wymaganego obszaru), co w znacznym stopniu utrudnia rozwój inwestycji budowlanych, w tym związanych z budownictwem infrastrukturalnym.

Badane gminy miejskie na ogół poprawnie oszacowały potrzeby rzeczowe i związane z określonymi wielkościami (długością sieci) wydatki inwestycyjne, z czego wynika, że największe nasilenie budowy powinno nastąpić w latach 2007-2013, zdecydowaną większość środków na realizację tych celów mają stanowić środki unijne, jednak zaangażowanie i przygotowanie gmin we wnioskowaniu i zdobywaniu tych środków jest niejednoznaczne i bardzo zróżnicowane.

Wnioski z przeprowadzonych badań nie są budujące, przede wszystkim w odniesieniu do percepcyjnego przygotowania znacznej części gmin miejskich do realizacji zadań skonkretyzowanych w strategicznych programach centralnych, między innymi do spełnienia zobowiązań wobec UE.

Podstawowym zagrożeniem realizacji strategii krajowej w tym zakresie nie jest zatem brak środków finansowych, przewidzianych w różnego rodzaju programach unijnych, lecz bierna postawa potencjalnych beneficjentów. Na tym tle pojawiają się koncepcje celowej pomocy i swego rodzaju ingerencji w plany rozwoju gmin, szczególnie tych, w których przygotowanie do realizacji inwestycji infrastrukturalnych jest nieadekwatne do potrzeb.

#### **Zadania w ramach działalności statutowej**

W 2006 r. prowadzono badania w siedmiu kierunkach badawczych, w których opracowywano 24 tematy:

- I. Kształtowanie obszarów zurbanizowanych i urbanizujących się – 5 tematów
- II. Innowacyjne metody rozwoju regionów o słabym potencjale ekonomicznym – 2 tematy
- III. Podstawy metodyczne projektowania urbanistycznego – 3 tematy
- IV. Jakość środowiska na obszarach zurbanizowanych i urbanizujących się – 6 tematów
- V. Monitorowanie procesów zachodzących w rozwoju miast – 5 tematów
- VI. Organizacja i instrumenty zarządzania mieszkalnictwem – 1 temat
- VII. Rynek budowlany i inwestycyjny – 2 tematy.

W ramach kierunku I. Kształtowanie obszarów zurbanizowanych i urbanizujących się opracowywano 5 tematów.

1. *Opracowanie warunków urbanistycznych dla dróg publicznych budowanych i użytkowanych w miastach* – autor Jerzy Duda

Drugi w miastach, którym nadawano w przeszłości duże znaczenie, a które w okresie rozwoju motoryzacji indywidualnej stały się kluczem do rozwoju miast i czynnikiem mającym zasadnicze znaczenie dla poprawy jakości życia ich mieszkańców, są domeną zarówno planistów, urbanistów, jak i specjalistów z dziedziny transportu i komunikacji. W każdej z dziedzin opracowywane są zasady, warunki, wskaźniki, wytyczne, a przede wszystkim regulacje prawne dotyczące istotnych aspektów w danej dziedzinie. Wobec krytycznych uwag dotyczących przyjętych obecnie rozwiązań, zarówno prawnych jak i technicznych, w odniesieniu do zasad usytuowania dróg w przestrzeni ich budowy i użytkowania, autor podjął próbę zbadania tych zasad w ujęciu historycznym, przyjmując przedział czasowy od początków polskiej motoryzacji, tj. od lat 30. XX wieku, do roku 2000.

Przedmiotem rozważań jest ewolucja definicji drogi i ulicy, pojęć związanych z szerokością ulic i klasyfikacją ulic, oraz założeń projektowych uwzględniających inżynierski punkt widzenia. Ten punkt widzenia został przeciwstawiony warunkom stosowanym przez urbanistów i planistów przestrzennych w rozpatrywanym okresie. Cytowane są także dawne rozwiązania prawne dotyczące problematyki planowania ulic, zawarte zarówno w prawie budowlanym jak i w ustawie o rozbudowie miast. W podsumowaniu autor zwraca uwagę na potrzebę podjęcia szeroko pojętych prac studialnych i badawczych mających na celu przygotowanie warunków urbanistycznych, które mieściłyby w sobie zarówno obecne inżynierskie warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie, jak i warunki wynikające z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a szczególnie dotyczące wymagań ładu przestrzennego, urbanistyki i architektury, walorów ekonomicznych przestrzeni i wymagań ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz ochrony dóbr kultury współczesnej. Autor przewiduje drugi etap pracy.

## 2. *Koncepcja reurbanizacji – teoria i praktyka dla polskich miast* – autor Ewa Heczko-Hyłowa

Intencją pracy jest po pierwsze przedstawienie rezultatów międzynarodowego projektu badawczo-wdrożeniowego ReUrban (5. Program ramowy badań Unii Europejskiej) z zaznaczeniem odniesień do sytuacji miast polskich. Reurbanizacja jest jedną z najnowszych europejskich koncepcji naukowych, opartą na badaniach i wstępnie sprawdzoną w działaniu praktycznym. Projekt ReUrban wypracował innowacyjne sposoby poprawy warunków mieszkania i życia w śródmieściach miast historycznych. Przetestowane zostały w praktyce nowe strategie i narzędzia przeciwdziałania degradacji śródmieść. Wskazano też sposoby osiągnięcia trwałej, długoterminowej stabilności społecznej, ekonomicznej i ekologicznej, zarówno w śródmieściu jak i na obszarze całego miasta, prowadzące do jego przestrzennej zwartości. Reurbanizacja rozumiana jako proces, przeciwdziała utracie spójności, a zarazem wpływa hamująco na zjawisko rozlewania się rozproszonej zabudowy na peryferiach. Koncepcja reurbanizacji jest tu pokazana jako model, a także tło i płaszczyzna odniesienia dla zapoczątkowanego w Polsce nowego etapu odnowy miast.

Druga część pracy daje wstępną orientację w przygotowaniu naszych miast do procesu ich odnowy, zwanej w Polsce rewitalizacją, w związku z dostępnością Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej w latach 2004-2006. Miasta opracowały swoje programy i projekty rewitalizacji według nowego, systemowego podejścia, czyli wymogów stawianych przez programy operacyjne wymienionych Funduszy. Przegląd zamierzeń przeprowadzony został na podstawie wymaganych dokumentów urbanistycznych, opracowanych przez 18 największych polskich miast, będących stolicami 16 województw. Objął on zawartość tzw. lokalnych programów rewitalizacji (LPR) „miejskich”, czyli dla całego miasta a nie tylko dla zdegradowanego obszaru, oraz ich zgodność z kryteriami określonymi przez wytyczne ubiegania się o fundusze w ramach UZPORR (Uzupełnienie Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego). Zadaniem pracy nie były jednak szczegółowe analizy, m.in. dlatego, że ocenę merytoryczną przeprowadziły specjalne gremia w ramach funkcjonowania Funduszy. Sprawdzenie wyników tzw. naboru wniosków, czyli tego, kto złożył, komu przyznano środki i które miasta w rzeczywistości swoje plany realizują, też nie było przedmiotem dociekań.

Za istotne uznano podjęcie omawianych kwestii na poziomie generalnym, skupiając się na ustaleniu stopnia zgodności (lub dezintegracji) celów operacyjnych z celami strategicznymi. Oszacowano relacje i potencjalne interakcje między Programem rewitalizacji (LPR) a celami określonymi w dokumentach strategicznych (Strategii rozwoju, Studium uwarunkowań, SUIKZP), jakie powinno mieć każde polskie miasto. Po drugie, w polu zainteresowania znalazły się ewentualne zagrożenia, jakie kryją się na poziomie ustalania celów i zakresu odnowy na szczeblu obszaru i miasta, dla spełnienia europejskich zasad reurbanizacji, spój-

ności i zrównoważonego (także pod względem przestrzennym) rozwoju. Inny wymóg programów operacyjnych to dostęp do informacji o zamierzeniach i działaniach władz publicznych dot. zasad partycypacji społecznej i przejrzystości, który został również objęty obserwacją. Opierając badania na metodzie elektronicznego zbierania materiałów z oficjalnych stron internetowych polskich miast oraz e-Biuletynu Informacji Publicznej (BIP) jako wyłącznego źródła, przetestowano zarazem system informacji miast pod kątem problematyki rewitalizacji.

Największe polskie miasta włożyły duży wysiłek w przygotowanie procesu rewitalizacji. Wkład jest tym większy, że chodzi o nowego typu dokumentację urbanistyczną, konieczność horyzontalnego i zintegrowanego ujęcia oraz spełnienie innych wymagań, stawianych przez program operacyjny UZPORR. Wszystko odbywało się w sytuacji braku jasnych, przygotowanych na czas krajowych wytycznych ramowych oraz w trakcie reorganizacji szczebla rządowego (przejęcie kompetencji przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego). W roku 2006, kończącym pierwszy okres finansowy, pięć spośród 18 miast wojewódzkich nie miało uchwalonego przez radę miasta lokalnego programu rewitalizacji dla całego miasta (w tym Warszawa i Kraków), ale wszystkie deklarowały przystąpienie do tych prac. Dwa inne dysponowały uproszczonym LPR, w przypadku kolejnych dwu miast odszukanie oryginalnych dokumentów było niemożliwe.

Generalną konkluzję pracy można uprościć do stwierdzenia, że choć terminu *rewitalizacja* używa się w Polsce do wszystkich tego typów działań, to czym innym jest odnowa śródmieścia, a co innego oznacza restrukturyzacja terenów przemysłowych i wojskowych (jeśli nie są zlokalizowane w obrębie śródmieścia). Wynika to z faktu, że między śródmieściem a miastem zachodzą innego typu relacje niż między pozostałymi rewitalizowanymi obszarami (przeważnie w roli nowego bieguna gospodarczego) a miastem jako całością. Znaczne zmiany w rozmieszczeniu tkanki gospodarczej i mieszkaniowej mogą naruszyć równowagę w przestrzennym, docelowo harmonijnym policentrycznym układzie miasta. Niepewność tyczy także terenów zieleni, ich spójności i integralności, zarówno na obszarze miasta jak i śródmieścia. Zawiera się ona w pytaniu, czy da się uchronić system przyrodniczy miasta przed zabudową.

Proces odnowy śródmieść został zapoczątkowany dzięki funduszom Unii Europejskiej przekroczył granice dotychczasowej niemożności ustawowo-finansowo-organizacyjnej i przeszedł skokową zmianę. Nadal musi być ulepszany i pogłębiany, zarówno w warstwie operacyjnej jak i strategicznej, zwłaszcza w nowym okresie finansowym 2007-2013. Powinno to być zbliżanie się do wzorcowego modelu, jakim jest reurbanizacja oraz respektowanie parametrów zrównoważonego rozwoju i spójności terytorialnej. Trzeba też znaleźć specjalne miejsce dla innowacyjności w sferze zarządzania, szczególnie w największych miastach.



Pilną „pozafunduszową” kwestią pozostaje odnowa zasobów mieszkaniowych o walorach historycznych (szczególnie remonty prywatnych kamienic do celów mieszkaniowych), bowiem w minionym okresie programy operacyjne nie finansowały tych prac, a od tego zależy powodzenie odnowy śródmieść i w dużej mierze zachowanie ich tożsamości.

3. *Procesy suburbanizacji rezydencjonalnej oraz usługowej w strefie podmiejskiej Krakowa w okresie transformacji* – autor Kinga Kuczyńska

Temat jest związany z procesami suburbanizacji i obszarami metropolitalnymi i stanowi przedmiot przygotowywanej rozprawy doktorskiej.

4. *Warunki prowadzenia wielkich operacji urbanistycznych, w tym rewitalizacyjnych w Polsce (stan, perspektywy). Etap I* – autor Władysław Rydzik

Postulaty wobec polityki miejskiej w praktyce naszych miast nawiązują do zwiększenia efektywności wykorzystania dostępnych zasobów i środków finansowych na poprawę jakości życia, zrównoważony rozwój gospodarczy i ochronę środowiska naturalnego. Takie efekty można uzyskać, jak się wydaje, łącząc zadania wynikające z przyjętych polityk branżowych (mieszkaniowej, transportowej, infrastrukturalnej i in.) w jednolite organizacyjnie i zamknięte finansowo wielkie operacje urbanistyczne. Realizowane jako wieloletnie przedsięwzięcia inwestycyjne łączące przebudowę z rewitalizacją przestrzeni zurbanizowanej mogłyby one obejmować znaczne obszary miast, tworząc warunki ich restrukturyzacji i usprawniając ich funkcjonalność użytkową.

Wielkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne w rozwiniętych państwach UE, a takie z powodu zapóźnień w rozwoju są wskazane dla polskich miast, wykorzystują firmy powierniczo-operatorne do realizacji określonego przedmiotowo i finansowo przedsięwzięcia urbanistycznego. Firma powierniczo-operatorna podejmująca się realizacji określonego przez samorząd wielkiego przedsięwzięcia urbanistycznego na wydzielonym obszarze miasta działa jednocześnie we własnym imieniu i na rzecz miasta. Po odpowiednim przystosowaniu proponuje się wykorzystanie takiego modelu działania w polskich warunkach.

W pracy uzasadniono potrzebę usprawnienia instrumentów regulujących prowadzenie ważnych dla miast inwestycji, łączących działania publiczne z prywatnymi, poprawiających stan funkcjonalny miast. Wymaga to aktywnej współpracy samorządów z administracją państwową dla wypracowania rozszerzonej formuły współuczestnictwa państwa, lokalnych samorządów i podmiotów prywatnych w realizacji wielkich przedsięwzięć urbanistycznych. Pozwoli to na uregulowanie:

- prawa podmiotów dysponujących środkami publicznymi do zwrotu (odzyskania) kosztów (większej ich części lub nawet całości) poniesionych na prace związane z przygotowaniem terenów wraz odpowiednią infrastrukturą techniczną pod rewitalizację obszarów zurbanizowanych,

- ochrony takich operacji urbanistycznych, wspieranych środkami publicznymi, przed nieuzasadnionym fiskalizmem państwa, szczególnie dotyczącym tworzenia i obsługi funduszy inwestycyjnych oraz finansowania inwestycji przez podmioty reprezentujące samorządy lokalne,
- długookresowych wytycznych co do interwencjonizmu państwa, jasno określających cel, zakres i warunki ubiegania się o pomoc z budżetu centralnego i zapewniających stabilne warunki przygotowania i realizacji podejmowanych inwestycji; w konsekwencji oznacza to popieranie tworzenia funduszy inwestycyjnych na realizację wielkich operacji urbanistycznych, w tym rewitalizacyjnych, działających w obiegu zamkniętym, a więc możliwość stopniowego wycofywania się państwa z działalności pomocowej w miarę finansowego usamodzielniania się takich lokalnych inicjatyw.

Praca jest etapem przygotowawczym do głębszej analizy wymagań organizacyjnych, regulacji formalno-prawnych i finansowych, warunkujących realizację przedmiotowych przedsięwzięć.

*5. Uwzględnienie polityk przestrzennych gmin w planach zagospodarowania przestrzennego obszarów metropolitalnych* – autor Grażyna Korzeniak

Procesy globalizacji, a także procesy „europeizacji” powodują, że funkcjonowanie obszarów metropolitalnych ma w przestrzeni europejskiej podstawowe znaczenie dla procesów rozwoju krajów i regionów. Jest to związane z koncentracją na tych obszarach kapitału, miejsc pracy, nowoczesnych technologii i kultury kształtującej konkurencyjność międzynarodową dużych miast i otoczenia, na które te miasta oddziałują.

Przeprowadzone analizy polityki przestrzennej poszczególnych gmin dla celów gospodarki przestrzennej obszarów metropolitalnych w Polsce i w wybranych metropoliach europejskich pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków.

Procesy integracji z Unią Europejską obejmują również wzrost znaczenia obszarów metropolitalnych i uzyskiwanie konkurencyjności polskich obszarów metropolitalnych w stosunku do innych największych miast. Wskazane jest więc śledzenie sposobów rozwiązywania problemów gospodarki przestrzennej tej kategorii obszarów i wprowadzanie dających się zastosować wzorców planowania przestrzennego.

Podstawowym czynnikiem zrównoważonego rozwoju obszarów funkcjonalnych, jakimi są obszary metropolitalne, jest integracja działań samorządów w strukturze przestrzennej. Wskazane jest więc zwiększenie świadomości usytuowania gmin w strukturach obszarów metropolitalnych, jako czynnika ich rozwoju. Uzasadnione jest więc również stworzenie podstaw prawnych organizacji administracyjnej obszarów metropolitalnych, która umożliwiłaby lepsze łączenie celów działania i sposobów zagospodarowania całego obszaru.

Podstawą działań integracyjnych powinno być ukierunkowanie rozwoju poszczególnych obszarów zgodnie z ich specyfiką z uwzględnieniem nie tylko rozwoju zainwestowania

o charakterze miejskim, ale również działań oraz inwestycji z zakresu ochrony środowiska, rozwoju funkcji rolniczych na wybranych terenach oraz rozwoju funkcji rekreacyjnych.

W obrębie obszarów metropolitalnych występują obszary o zróżnicowanych funkcjach, a komplementarność zagospodarowania może być czynnikiem sprzyjającym wielokierunkowemu rozwojowi z zachowaniem walorów środowiska.

Analizy polityki przestrzennej gmin mogą stać się podstawą weryfikacji zasięgu obszarów metropolitalnych.

Ze względu na tryb sporządzania dokumentów planistycznych analizy polityki przestrzennej w obrębie obszarów metropolitalnych powinny być prowadzone w trybie monitoringu, który umożliwi bieżącą aktualizację dokumentów. Jest to szczególnie istotne dla realizacji ważnych liniowych inwestycji publicznych.

Przeprowadzane analizy polityki przestrzennej gmin powinny być przekazywane gminom OM w celu lepszej koordynacji ich polityk przestrzennych.

W skali kraju wymaga uporządkowania zasób materiałów kartograficznych, które powinny być wykorzystywane do opracowania dokumentów studiów.

Wyniki prowadzonych prac wykorzystane były przy sporządzaniu Analizy polityki przestrzennej gmin Krakowskiego obszaru metropolitalnego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego. Pozwoliło to na zdiagnozowanie problemów, które występują na styku planowania przestrzennego na szczeblu lokalnym oraz regionalnym, do którego zostało zaliczone planowanie obszarów metropolitalnych.

W ramach kierunku II. Innowacyjne metody rozwoju regionów o słabym potencjale ekonomicznym opracowane były 2 tematy.

6. *Regiony europejskie jako podmioty współpracy międzynarodowej* – autor Filip SkaWiński

Projekt badawczy miał dwa cele:

- 1) przedstawienie typologii regionów w Europie ze względu na ich umocowanie w ustroju polityczno-prawnym poszczególnych państw oraz ich kompetencji,
- 2) przedstawienie rozmaitych form współpracy międzynarodowej na poziomie regionów.

Realizacja tych celów doprowadziła do sformułowania następujących wniosków.

1. Zdolność regionów do prowadzenia współpracy międzynarodowej uwarunkowana jest ich pozycją polityczno-prawną. W najszerszym zakresie występuje ona w państwach federalnych, w mniejszym w regionalnych, w najmniejszym w unitarnych.

2. Najbardziej popularną formą międzynarodowej współpracy regionów jest współpraca transgraniczna. Jest ona zwykle wynikiem inicjatywy oddolnej, dotyczy projektów niewielkiej skali, ale najlepiej odpowiadających potrzebom mieszkańców.

3. Regiony współpracują również w ramach ogónoeuropejskich stowarzyszeń regionów. Są one nie tylko cennym forum wymiany doświadczeń, ale i niekiedy skutecznym elementem nacisku na instytucje Unii Europejskiej. Pozwala im to uzyskiwać wpływ na kształt polityk UE.

7. *Innowacyjne metody rozwoju regionów o słabym potencjale ekonomicznym na przykładzie województwa świętokrzyskiego* – autorzy: Janusz Jeżak, Michał Pazgan

Na przykładzie województwa świętokrzyskiego przeanalizowano poziom informatyzacji samorządów lokalnych. Ze względu na widoczny kryzys w finansach publicznych, samorzady nie mogą w najbliższym czasie liczyć na interwencję państwa niwelującą dysproporcje w poziomie rozwoju, zatem o sukcesie regionów i samorządów decydować będzie liczba wprowadzanych innowacji oraz nagromadzony potencjał wiedzy.

Proces uczenia się, kreowania innowacyjnych rozwiązań w sektorze publicznym, wdrażania nowych technologii, jak wynika z badań, nie będzie jednak możliwy bez rozwoju szerokiego sektora usług informatycznych, technik komunikowania się oraz infrastruktury telekomunikacyjnej.

W ramach kierunku III. Podstawy metodyczne projektowania urbanistycznego opracowane były 3 tematy.

8. *Metodyka konstrukcji polityk komunikacyjnych w zakresie zarządzania ruchem i parkowaniem w miastach* – autor Ewa Goras

Prowadzenie skutecznej polityki parkingowej jest trudne. Nie jest możliwe podanie uniwersalnej recepty na prowadzenie skutecznej, możliwej do zaakceptowania polityki parkingowej. Każde miasto, jego specyfika, struktura, pełnione funkcje stanowią wielowarstwowe pole możliwych rozwiązań. Ich podstawą powinno być dążenie do funkcjonowania całego systemu miejskiego jako przyjaznego, czyli też bez nadmiaru ograniczeń i restrykcji, ograniczenia powinny być zrozumiałe i akceptowane przez większość użytkowników systemu. Nieadażanie za popytem parkingowym – co jest oczywiste na obszarach śródmiejskich – prowadzi do stosowania limitów czasowych, lokalizacyjnych, najczęściej w postaci opłat za postój. Brak opłat za parkowanie w centrach ośrodków zurbanizowanych wyklucza powód do zrezygnowania z jazdy samochodem. Niezwykle istotne dla uzyskania sukcesu, czyli zmniejszenia popytu na miejsca parkingowe, jest spójne zarządzanie transportem zbiorowym i drogowym, co jest niestety rzadkością w warunkach krajowych. Spójne zarządzanie znajduje odzwierciedlenie przede wszystkim w polityce cenowej, organizacji ruchu (np. sieć ulic jednokierunkowych w centrum, która utrudnia, ale nie uniemożliwia przejazdu samochodem osobowym), dystrybucji środków finansowych na podnoszenie komfortu jazdy komunikacją publiczną itp.

Praca jest kierowana do miast, w których zaznaczają się problemy parkingowe, liczących zwykle od 70 tys. mieszkańców wzwyż. Ujmuje doświadczenie krajowe i za graniczne, podaje priorytety zaspokajania potrzeb, sposoby obliczania popytu na miejsca parkingowe

(modelowe i wskaźnikowe) i sterowania podażą oraz organizacji systemu zarządzania parkowaniem. Daje odpowiedź, jaka jest odpowiednia polityka parkingowa dla miast z zaznaczającymi się problemami z uwzględnieniem: 1) przedmiotu, 2) użytkowników analizowanego obszaru, 3) rodzajów obszarów i jakie będą lub mogą być warunki wdrażania polityki, w tym organizacyjne, inwestycyjne, zarządzania finansowego oraz poprawy jakości usług.

9. *Czynniki rozwoju miast – wskaźniki i mierniki. Spójność instrumentów gospodarki przestrzennej z aktualnymi problemami rozwoju miast* – autor Grażyna Korzeniak

Na obecne procesy rozwoju wpływają zjawiska globalizacji, europeizacji, a jednocześnie wzrost znaczenia lokalności i rozwoju oddolnego. Wszystko to wywołuje intensywne procesy przeobrażeń miast, pozytywnych i negatywnych. Do pozytywnych należy wzrost znaczenia miast metropolitalnych, które w coraz większym stopniu uzyskują pozycję konkurencyjną w przestrzeni europejskiej, procesy restrukturyzacji przestrzenno-funkcjonalnej, poprawa wyposażenia w infrastrukturę techniczną, wzrost części małych miast dzięki polityce proinwestycyjnej. Najważniejsze czynniki negatywne to niekontrolowany wzrost miast, powodujący chaos przestrzenny i destrukcję ważnych obszarów przyrodniczych, niewydolność systemów komunikacyjnych, recesję w miastach, które utraciły poprzednie podstawy rozwoju, nie tworząc nowych.

Ze względu na ogromną ilość dokumentów, zarówno polskich jak i Unii Europejskiej, a także bogaty dorobek badawczy związany z rozwojem miast konieczne jest uporządkowanie i usystematyzowanie zgromadzonej wiedzy. W związku z tym celem pracy jest:

- tworzenie bazy informacyjnej o czynnikach rozwoju miast, z odniesieniem do rozwoju regionalnego, obejmującej informacje teoretyczne oraz doświadczenia praktyczne, pokazującej zależności między stosowanymi instrumentami i procesami rozwoju,
- przeprowadzenie oceny adekwatności instrumentów gospodarki przestrzennej oraz praktyki ich stosowania w rozwoju miast.

Na I etapie analizowano zebrane materiały i sformułowano wnioski.

10. *Standaryzacja sformułowań stosowanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Etap I* – autorzy: Marek Węglowski, Dorota Szlenk-Dziubek

W świetle dotychczasowych doświadczeń planistycznych oraz analizy literatury przedmiotu zasadne jest postawienie tezy, że nadal jedną z podstawowych niedoskonałości w formułowaniu planów miejscowych oraz trudności w toku przygotowania stosownych uchwał jest nieumiejętność prawidłowego zapisania ustaleń planu miejscowego. Za cel badawczy przyjęto więc inwentaryzację, analizę i ocenę zgodnych z prawem sformułowań stosowanych w zapisie planistycznym, a za cel aplikacyjny opracowanie katalogu sformułowań, które mogą być stosowane w toku prac planistycznych oraz przygotowywania stanowiącej akt prawa miejscowego uchwały dotyczącej planu miejscowego.

Na I etapie zestawiono około 80 sformułowań stosowanych w mpzp, jak również przeanalizowano zapisy planów z punktu widzenia przepisów prawnych.

W ramach kierunku IV. Jakość środowiska na obszarach zurbanizowanych i urbanizujących się opracowywanych było 6 tematów.

11. *Problemy ochrony środowiska występujące w procesach urbanizacji w Polsce w świetle tendencji europejskich i możliwości ich rozwiązywania. Cz. I. Lokalizowanie wielkopowierzchniowych obiektów handlowych w centrach miast i wpływ na stan środowiska w ich otoczeniu* – autor Krzysztof Słysz z zespołem

Praca wykazała stałą tendencję do zmniejszania udziału użytków rolnych i zieleni w miastach na rzecz wzrostu terenów zainwestowanych, różną w poszczególnych miastach. W Krakowie na 1 mieszkańca przypada o połowę mniej zieleni miejskiej niż np. w Warszawie, Poznaniu czy Wrocławiu. Ubytek zieleni w miastach ma znaczenie dla bilansu wodnego miasta, a także lokalnego klimatu i krajobrazu. W 55 analizowanych planach zagospodarowania przestrzennego udziały powierzchni biologicznie czynnych dla poszczególnych rodzajów zagospodarowania terenu są różne.

Wpływ na zmniejszanie się tej powierzchni w miastach mają też wielkopowierzchniowe obiekty handlowe, których w najbliższych latach będzie przybywało głównie w miastach średniej wielkości. Obowiązujące prawo dotyczące lokalizacji tych obiektów daje władzom gmin możliwość prowadzenia polityki lokalizacyjnej w stosunku do tych obiektów, ale możliwości te nie są w pełni wykorzystane.

Z dotychczasowych badań wynika, że:

- odpływ wód z terenów zieleni miejskiej jest około dziesięciokrotnie mniejszy niż z terenów całkowicie zainwestowanych,
- efekt środowiskowy powierzchni biologicznie czynnej w mieście zależy od wielu czynników, w tym od stopnia jej rozdrobnienia oraz degradacji,
- wskaźniki procentowe udziału powierzchni biologicznie czynnej dla różnego typu zagospodarowania w mpzp wahają się od 5 do 50%.

12. *Problemy ochrony środowiska w obszarach chronionych i możliwości ich rozwiązywania w gospodarce przestrzennej na przykładzie Ojcowskiego Parku Narodowego. Etap I* – autor Dorota Szlenk-Dziubek

W pracach I etapu zestawiono bazę danych dotyczących zasobów przyrodniczych i kulturowych.

13. *Aplikacje informatyczne w analizach rozpraszania zabudowy* – autor Janusz Jeżak

Celem pracy było m.in. wskazanie narzędzi informatycznych, które ułatwią badanie procesu rozproszenia zabudowy, uzyskanie, przetworzenie i wykorzystanie danych przestrzennych oraz przetestowanie wybranych metod.

Zbadano literaturę, przeanalizowano prawne możliwości uzyskania danych geoprzestrzennych do celów badawczych oraz metodę opracowania bazy danych pokrycia terenu Europy (opartą na metodologii Murbady–Moland). Ponadto przeanalizowano metodykę sporządzania histogramu na podstawie danych przestrzennych.

Efektami prac wdrożeniowych (inżynierijno-technicznych) było wykonanie projektu bazy danych dla aglomeracji krakowskiej (według założonego zasięgu), uzyskanie danych geoprzestrzennych do bazy oraz ich przetworzenie. Tak przygotowany materiał stanowił podstawę analizy wspartej aplikacjami informatycznymi. Opracowano też wizualizację wyników przeprowadzonych prac.

14. *Ocena sprawności hydraulicznej różnorodnych typów koryt pomiarowych przepływu cieczy w przewodach otwartych* – autor Tomasz Nowak

Szczegółowa analiza porównawcza pięciu typów koryt pomiarowych przepływu cieczy w przewodach otwartych wykazała, że sprawność hydrauliczna tych obiektów może być jednym z kryteriów wyboru optymalnego rozwiązania technicznego układu pomiarowego w indywidualnych przypadkach.

W wyniku analizy wykazano, że wymagania konstrukcyjne umożliwiają uzyskanie najlepszej sprawności hydraulicznej przez koryta pomiarowe typu Venturiego, niezależnie od wielkości obiektu (dla średnic kanału do wartości  $D = 0,762$  m). Z pozostałych rozwiązań koryt pomiarowych najlepszą sprawność hydrauliczną mają koryta typu Palmera-Bowlusa dla piętrzeń wysokich (powyżej  $D/2$ ) oraz koryta typu Parshalla dla piętrzeń niskich i średnich.

We wnioskach zwrócono uwagę, że sprawność hydrauliczna danego typu koryta pomiarowego nie powinna być jedynym kryterium wyboru, lecz parametr ten powinien być uwzględniany jako zdolność przepustowa obiektu.

15. *Obszary ograniczonego użytkowania w postępowaniu inwestycyjnym i praktyce planistycznej* – autor Krzysztof Zgud

Celem badawczym pracy było uzyskanie obrazu stanu realizacji wdrażania do praktyki nowych rozwiązań prawnych dotyczących obszarów ograniczonego użytkowania (OOU), ze szczególnym uwzględnieniem procedur i metod ustanawiania tych obszarów.

Realizację zadania oparto na przeglądzie wszystkich dotychczasowych rozporządzeń i uchwał publikowanych w dziennikach urzędowych województw oraz na dużej liczbie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego tworzonych w latach 2001-2003, w których wprowadzone zostały ustalenia wynikające z art. 135 ustawy *Prawo ochrony środowiska*, dotyczące obszarów ograniczonego użytkowania. Ogółem do końca 2005 r. ustanowiono na terenie całego kraju 32 takie obszary.

W konkluzji pracy zaproponowane zostały zmiany w obowiązującej procedurze ustanawiania obszarów ograniczonego użytkowania oraz podane uwagi do tworzonych w trybie ustawy POŚ stref przemysłowych.

16. *Metodyczne podstawy opracowania programów ochrony przed hałasem* – autor Waldemar Wiatrak

Wynikiem pracy jest propozycja „Wytycznych sporządzania programów ochrony przed hałasem”. Ma ona charakter ramowy, wytyczne mogą być wykorzystywane jako materiał pomocniczy przy sporządzaniu programów ochrony środowiska przed hałasem, o których mowa w ustawie Prawo ochrony środowiska. Ramowy charakter wytycznych wynika z tego, że zostały one sporządzone wtedy, gdy zharmonizowane z przepisami Unii Europejskiej ustawy dotyczące ochrony środowiska przed hałasem przyjęte w latach 2004-2005 nie miały jeszcze niektórych przepisów wykonawczych (w tym wymienionych w Art. 112 b. i Art. 113.1. oraz w Art. 179 ust. 2). Wytyczne powinny więc być skorygowane i skonkretyzowane po wejściu w życie wszystkich przepisów wykonawczych do ustawy Prawo ochrony środowiska i do kilkunastu ustaw komplementarnych, dotyczących spraw ochrony zasobów naturalnych i szczegółowych zagadnień ochrony środowiska.

W kierunku V. Monitorowanie procesów urbanizacji w Polsce opracowanych było 5 tematów.

17. *Monitoring mieszkaniowy. Informacje o mieszkalnictwie w 2005 r.* – autorzy Tomasz Żelawski, Jan Kornilowicz, Wanda Urbańska, Grażyna Dworańczyk, Beata Uchman

W pracy przedstawiono stan budownictwa mieszkaniowego i gospodarki zasobami mieszkaniowymi w kraju w 2005 r., dokonano oceny strefy istniejącego ubóstwa mieszkaniowego oraz struktury własnościowej lokali mieszkalnych, przedstawiono analizę kosztów realizacji oraz źródeł finansowania budownictwa mieszkaniowego, analizę gospodarki zasobami mieszkaniowymi. W pracy wykorzystano przede wszystkim wyniki własnych badań IRM, a także informacje GUS, banków itp.

Ponadto celem pracy były:

- ocena rozwiązań z zakresu mieszkalnictwa podejmowanych przez władze publiczne i samorządowe,
- określenie kierunków działań podejmowanych przez gminy, spółdzielnie mieszkaniowe, tbs, prywatnych inwestorów w zakresie budownictwa mieszkaniowego oraz gospodarki zasobami mieszkaniowymi,
- przedstawienie wniosków i sugestii dotyczących rozwiązań prawnych i finansowych w zakresie przyszłej polityki państwa i gmin w dziedzinie mieszkalnictwa.

18. *Monitoring dodatków mieszkaniowych za rok 2005* – autorzy Tomasz Żelawski, Grażyna Dworańczyk

Trwająca od kilkunastu lat transformacja ekonomiczno-społeczna wpłynęła w mieszkalnictwie na zaostrzenie wpływu czynników marginalizujących słabsze grupy społeczeństwa. Polityka mieszkaniowa przeniosła na gminy najważniejsze problemy mieszkaniowe najuboższych grup ludności bez dostatecznego wsparcia ze strony budżetu państwa.



Od początku funkcjonowania systemu pomocy finansowej dla gospodarstw domowych na pokrycie części kosztów bieżących opłat użytkownika mieszkania utrzymywało się szybsze tempo wydatków na dodatki mieszkaniowe z budżetów gmin aniżeli z budżetu centralnego. Od roku 2004 wypłata dodatków mieszkaniowych stała się zadaniem własnym samorządów.

Uwzględnienie powyższych uwarunkowań oraz braku jakichkolwiek informacji dotyczących skali dokonywanych wypłat na szczeblu centralnym wymagało w badaniach IRM poszerzenia pola obserwacji funkcjonowania systemu dodatków mieszkaniowych do 50 ośrodków miejskich we wszystkich województwach oraz wszystkich grupach wielkości miast.

19. *Wstępna koncepcja systemu monitorowania rozwoju miast* – autor Władysław Rydzik

Intensyfikacja procesów urbanizacji, a szczególnie potrzeba oceny ich średnio- i długoterminowej racjonalności, zmusza do prowadzenia pogłębionych analiz kierunków przestrzennego rozwoju miast i wynikających z nich konsekwencji społecznych, gospodarczych i ekologicznych. Analizy te wymagają trafnego wskazania problematyki charakteryzującej obserwowane zjawiska, a przede wszystkim rodzajów niezbędnych informacji o porównywalnym poziomie szczegółowości, by wyniki analiz wzajemnie się uzupełniały. Wybór rodzaju i sposobu gromadzenia i przetwarzania informacji może więc wpływać nie tylko na skuteczność oraz efektywność działania administracji samorządowej i państwowej, lecz także na wykonywane przez nie funkcje regulacyjne oraz na zdolność wywiązywania się z funkcji zapobiegawczych, korekcyjnych i innowacyjnych. W związku z tym istotne stają się badania koncepcyjne dotyczące możliwości wskazania podstawowych powiązań między dostępnymi (w formie cyklicznych publikacji) zbiorami danych pierwotnych i przetworzonych a potrzebą prowadzenia wieloaspektowych analiz czynników charakteryzujących rozpatrywane procesy rozwoju miast.

Wyróżniono tu dwa wątki badawcze:

- kontrolę przebiegu monitorowanych procesów (zjawisk) wynikającą z konieczności przestrzegania prawa lub podjętych zobowiązań, np. regulacji krajowych lub wspólnotowych czy też pozycjonowania miast, uwzględniającego różne odniesienia, np. ze względu na ich główną funkcję w kraju lub regionie,
- celowość, efektywność i skuteczność wspomaganie przez państwo działalności samorządowej (wynikające z zasady pomocniczości państwa) regulacjami terminowymi (konkretnych przedsięwzięć i sytuacji losowych) oraz systemowymi, wynikającymi z przyjętej polityki miejskiej.

W pracy przyjęto, że monitoring rozwoju jest procesem systematycznego gromadzenia, przetwarzania i interpretacji danych opisujących zmiany stanów wybranego przedmiotu obserwacji. W mieście zmiany te mogą być wywołane naturalnym lub sterowanym przebiegiem

procesów społecznych, gospodarczych lub ekologicznych. Zwykle zakłada się, że monitoringiem nazywamy obserwacje prowadzone przez dłuższy czas w sposób ciągły lub okresowo (dyskretnie). Tak rozumiany monitoring rozwoju miast może pełnić różne funkcje:

- funkcje poznawcze, polegające na uzyskiwaniu możliwie dobrze udokumentowanej wiedzy o charakterze i zasięgu zjawisk na wydzielonych obszarach miast oraz o czynnikach i okolicznościach wpływających na stan bieżący;
- funkcje stymulujące, wskazujące możliwości dokonywania doraźnych, jednostkowych zmian, korygujących oddziaływanie czynników kształtujących bieżące stany obserwowanej rzeczywistości;
- funkcje prospektywne, pozwalające na podstawie analiz tendencji i trendów rozwoju miasta przewidywać kolejne stany badanej rzeczywistości i racjonalizować wybory korzystniejszych strategii rozwoju rzeczywistości.

Opracowanie składa się z pięciu części – modułów przydatnych w dalszych pracach nad problematyką monitorowania rozwoju miast. Są to:

1. Problemy związane z perspektywą obserwacyjną i przeznaczeniem wyników
2. Założenia systemu monitorowania rozwoju miast
3. Cele poznawcze i aplikacyjne monitorowania rozwoju miast
4. Metodologia monitorowania elementów rzeczywistości
5. Przebieg procesu monitorowania.

20. *Monitoring polskiego rynku nieruchomości w latach 1990-2005* – autor Leszek Kałkowski z zespołem

Jest to 17. edycja raportu charakteryzującego przemiany polskiego rynku nieruchomości w latach 1990-2005, tj. od początku transformacji ustrojowej naszej gospodarki. Raport prezentuje dodawane co rok począwszy od roku 1990 informacje statystyczne o aktach notarialnych towarzyszących transakcjom w zakresie nieruchomości. To rzadka konsekwencja gromadzenia zawsze w tym samym układzie opisów zaszczości rynkowych. Dla analizy zjawisk ekonomicznych jest to okoliczność bardzo korzystna, a stała się możliwa dzięki udanej współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości, które udostępniło Instytutowi do badań copółroczne sprawozdania notarialne z zawieranych transakcji nieruchomościowych.

Sprawozdania notarialne, które w założeniu mają dokumentować zdarzenia prawne, zostały do celów niniejszego monitoringu pogrupowane i przeliczone w taki sposób, aby mogły objaśnić także niektóre aspekty ekonomiczne obrotu nieruchomościami. Dotyczy to podziału na transakcje rynkowe i pozarynkowe, obrotu mieszkaniami, gruntami i pozostałymi nieruchomościami, układów wojewódzkich i według Sądów Okręgowych, pozwalające głębiej wnikać w struktury przestrzenne rynku nieruchomości.

Począwszy od 2003 r. charakterystyka rynku została wzbogacona o zaprezentowane w skróconej formie nowe informacje o obrotach rynkowych i cenach nieruchomości,

udostępnione przez Główny Urząd Statystyczny z nowego sprawozdania, składanego co pół roku przez starostów. Istotnie wzbogacają one naszą wiedzę o strukturze rynku nieruchomości.

Raport wykorzystuje także wyniki Spisu powszechnego (ludność, powierzchnie, zasób mieszkaniowy) oraz wewnętrzne dane GUS REGON (liczebność i struktura przedstawicieli zawodów obsługi rynku: pośredników, rzeczoznawców i zarządców nieruchomości). Izbom notarialnym i komorniczym zawdzięczamy informacje o liczebności i rozmieszczeniu notariuszy i komorników w Polsce.

Adresatami raportu – prócz administracji publicznej różnych szczebli – są branżowe stowarzyszenia zawodowe rynku nieruchomości, placówki naukowo-badawcze oraz liczna rzesza dyplomantów wyższych uczelni, dla których prezentowane w monitoringu dane są praktycznie jedynym źródłem informacji o wielkości i strukturze polskiego rynku nieruchomości.

Konstatacje niniejszego raportu wynikają z bardzo bogatego materiału źródłowego, znajdującego się w zbiorach Zakładu Badań Rynku Nieruchomości Instytutu Rozwoju Miast w Krakowie.

Do opracowanie dodano Suplement za I półrocze 2006 r.

21. *Europejska sieć wiedzy o miastach (EUKN)* – autor Janusz Jeżak

W raporcie pt.: „Polski standard informacji o polityce miejskiej” opisano podstawowe zadania Polskiego Punktu Kontaktowego (PPK), jak również wskazano techniczno-organizacyjne zasady zastosowania przyjętych rozwiązań.

Przygotowane rozwiązanie stanowi autorski pomysł pracowników IRM. Spotkało się z bardzo pozytywnym odbiorem na zorganizowanej w październiku br. w Brukseli konferencji poświęconej krajowym punktom kontaktowym. Opracowane oprogramowanie do obsługi wortalu bazuje na silniku Joomla, wspartym przez bazę MySQL v. 4. Po wprowadzeniu rozwiązania przeprowadzono kampanię informacyjną projektu, przesyłając do ponad 330 miast materiały informacyjne, w tym „Vademecum gospodarki przestrzennej”. W odpowiedzi na przeprowadzoną akcję miasta przesłały dokumenty z zakresu polityki miejskiej. Dokumenty te po zestandaryzowaniu i przetłumaczeniu metryk, zasiliły zbudowaną bazę danych (76 metryk). W efekcie na serwerze [www.eukn.org](http://www.eukn.org) oraz [www.eukn.pl](http://www.eukn.pl) znalazło się ponad 100 dokumentów, w języku angielskim i polskim.

W ramach kierunku VI. Organizacja i instrumenty zarządzania mieszkalnictwem opracowano 1 temat.

22. *Ocena zasobów mieszkaniowych w Polsce z punktu widzenia poziomu dekapitalizacji oraz standardów zamieszkania* – autorzy Hanka Zaniewska, Wanda Urbańska

W pracy dokonano próby oceny miejskich zasobów mieszkaniowych z punktu widzenia poziomu dekapitalizacji i standardów zamieszkiwania. Na podstawie danych statystycznych

(NSP 2002) przeprowadzono analizę zróżnicowania przestrzennego zasobów mieszkaniowych miast pod względem rodzajów własności, wieku, wyposażenia a także koncentracji mieszkań substandardowych. Dodatkowo wykorzystano dostępne dane o zasobach mieszkaniowych miast według liczby mieszkańców. Analiza porównawcza, uwzględniająca wielkość miast i formy własności oraz wyposażenie mieszkań w podstawowe instalacje w układzie regionalnym, pozwoliła na wydobycie regionalnych zróżnicowań wskaźników sytuacji mieszkaniowej w stosunku do przeciętnych w kraju.

W celu identyfikacji problemów dotyczących zarządzania zasobami mieszkaniowymi przeprowadzone zostały bezpośrednie badania (ankiety i rozmowy z zarządcami) w ośmiu miastach o różnej liczbie mieszkańców i zróżnicowanej strukturze własności zasobów mieszkaniowych. Zakres badań ankietowych obejmował m.in. ocenę zasobów mieszkaniowych z punktu widzenia poziomu dekapitalizacji oraz standardów zamieszkania, ocenę systemów gospodarowania zasobami oraz określenie stopnia przygotowania do prowadzenia działań modernizacyjnych (z uwzględnieniem funduszy UE). Badania wskazały, że poziom dekapitalizacji jest silnie zróżnicowany przestrzennie. Potrzeby modernizacji koncentrują się w miastach województw zachodnich i północnych, w których przeważa wysoki udział najstarszych budynków oraz mieszkań komunalnych i prywatnych czynszowych. Utrwalona jest zależność gorsze wyposażenie – małe miasto, choć dystans między nimi a większymi miastami zmniejsza się.

Badania wskazują także na związek między rodzajem własności a potrzebami modernizacyjnymi. Największe potrzeby w tym zakresie występują w zasobach osób fizycznych, komunalnych i zakładowych. Są to zasoby najgorzej wyposażone w instalacje. W zasobach spółdzielczych natomiast (często nadmiernie zaludnionych), mimo pełnego wyposażenia w instalacje, występują wady wynikające z technologii budowy (wielka płyta), np. przemarzanie ścian. Dekapitalizacja zasobów mieszkaniowych we wszystkich miastach pogłębia się z powodu braku środków na remonty i modernizacje. Przyczyną są m.in. zbyt niskie czynsze oraz trudności w egzekwowaniu opłat za mieszkania.

W kierunku VII. Rynek budowlany i inwestycyjny opracowano 2 tematy.

23. *Polski rynek nieruchomości w latach 1990-2005. Bilans otwarcia po wejściu Polski do Unii Europejskiej* – autor Leszek Kałkowski z zespołem

Opracowanie stanowi elektroniczną wersję raportu charakteryzującego przemiany polskiego rynku nieruchomości w latach 1990-2005 oraz jego stan w chwili wejścia Polski do Unii Europejskiej. Prezentowany na stronie internetowej w Instytucie Rozwoju Miast ([www.irm.krakow.pl](http://www.irm.krakow.pl)) raport wykorzystuje wyniki prowadzonego w Instytucie Rozwoju Miast od początku transformacji ustrojowej naszej gospodarki *monitoringu polskiego rynku nieruchomości*. Raport prezentuje dodawane co rok począwszy od roku 1990 informacje statystyczne o aktach notarialnych towarzyszących transakcjom w zakresie nieruchomości.

Adresatami opracowania prócz administracji publicznej różnych szczebli są branżowe stowarzyszenia zawodowe rynku nieruchomości, placówki naukowo-badawcze oraz liczna rzesza dyplomantów wyższych uczelni w kraju, dla których prezentowane w monitoringu dane są praktycznie jedynym źródłem informacji o wielkości i strukturze polskiego rynku nieruchomości.

24. *Ocena procesu remontów i modernizacji zasobów mieszkaniowych oraz instrumenty ekonomiczne remontów i modernizacji powojennych zasobów mieszkaniowych w Polsce* – autor Maciej W. Wierzchowski

Zadania stojące przed polityką mieszkaniową państwa powinny uwzględniać obok realizacji nowych mieszkań problemy właściwego utrzymania i wykorzystania istniejących obiektów budowlanych. Oznacza to, że w rządowych, ogólnokrajowych, programach funkcjonowania mieszkalnictwa należy racjonalnie uwzględniać zagadnienia remontów i modernizacji istniejących zasobów. Istotnym elementem podejmowanej problematyki modernizacyjnej powinny być przedsięwzięcia termomodernizacyjne, ochrona środowiska oraz oparta na zasadzie partycypacji społecznej rewitalizacja miejskich zespołów mieszkaniowych.

W literaturze przedmiotu oraz w praktyce gospodarczej stosowane są różne definicje szeroko rozumianych remontów i modernizacji obiektów budowlanych. Dlatego w opracowaniu podjęto próbę zredagowania przedstawionego w Załączniku 1 *Słownika podstawowych pojęć związanych z remontami i modernizacją powojennych zasobów mieszkaniowych w Polsce*.

## Udział pracowników w gremiach naukowych PAN oraz gremiach doradczo-decyzyjnych

### Udział w gremiach naukowych PAN

Lp.	Imię i nazwisko	Komitet /Sekcja PAN	Pełniona funkcja
1.	Danuta Ptaszycka-Jackowska	Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN	członek Prezydium
		Sekcja Karpacka KZZG PAN	przewodnicząca
2.	Zygmunt Ziobrowski	Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN	członek
3.	Witold A. Werner	Komitet Inżynierii Łądowej i Wodnej PAN	członek
		Sekcja Zarządzania w Budownictwie	wiceprzewodniczący
4.	Krzysztof Słysz	Komitet Inżynierii Łądowej i Wodnej PAN Sekcja Inżynierii Sanitarnej	członek
5.	Leszek Kałkowski	Komisja Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie	członek
		Komisja Nauk Ekonomicznych Oddziału PAN w Krakowie	członek
6.	Ewa Heczko-Hyłowa	Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN	członek
		Komisja Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie	członek
7.	Hanka Zaniewska	Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN Komisja Obszarów Wiejskich	członek

W 2006 r. pracownicy Instytutu byli członkami 28 gremiów doradczo-decyzyjnych. Jedna osoba uczestniczyła jako ekspert w pracach Komisji Europejskiej ONZ ds. Harmonijnego Planowania Rozwoju Osiedli Ludzkich, a 12 osób było członkami Krajowego Sekretariatu Habitat przy Ministrze Transportu i Budownictwa, Państwowej Rady Ochrony Przyrody, Wojewódzkiej Rady Ochrony Przyrody, Krajowej Komisji ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko, Państwowej Komisji Kwalifikacyjnej ds. Uprawnień i Licencji Zawodowych, rad naukowych 6 parków narodowych oraz 2 zespołów parków krajobrazowych.

### **Konferencje, seminaria, warsztaty naukowe zagraniczne i krajowe**

Pracownicy Instytutu w 2006 r. czynnie uczestniczyli w konferencjach, seminariach, warsztatach w kraju i zagranicą:

- 12 osób uczestniczyło w 15 konferencjach międzynarodowych za granicą – wygłoszono 13 referatów;
- 9 osób uczestniczyło w 13 konferencjach międzynarodowych na terenie kraju – wygłoszono 9 referatów;
- 12 osób uczestniczyło w 12 konferencjach krajowych – wygłoszono 13 referatów.

## **2. Działalność wdrożeniowa**

Działalność wdrożeniowa stanowi najszersze pole działalności Instytutu. Wśród prac wdrożeniowych dominują prace z dziedziny planowania przestrzennego, ochrony środowiska i drogownictwa.

Ogółem w roku 2006 zrealizowano 67 prac wdrożeniowych, w tym w dziedzinie zagospodarowania przestrzennego 18 prac związanych z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, 2 opracowania studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego, 3 studia transportowe, 5 prac dotyczących strategii i programów rozwoju gmin.

W dziedzinie ochrony środowiska sporządzono 3 operaty wodnoprawne, 1 prognozę dot. Projektu Małopolskiego regionalnego programu operacyjnego na lata 2007-2013, 9 ocen i raportów oddziaływania na środowisko, 7 prac dotyczących badań i analiz fizykochemicznych gleby, powietrza, ścieków, odpadów i hałasu, głównie dla Elektrociepłowni w Krakowie.

W dziedzinie drogownictwa wykonano 10 prac: dwie w zakresie koncepcji systemowego utrzymania dróg w miastach i zarządzania nimi, w tym 1 dla Ministerstwa Transportu i 8 koncepcji remontów dróg lub nawierzchni.

Wykonano 8 badań diagnostycznych warunków pracy przewodów kanalizacyjnych i 1 opracowanie związane z gospodarowaniem zasobami mieszkaniowymi i nieruchomościami.

### **3. Współpraca z zagranicą**

Udział w programach UE

#### **PROGRAM INTERREG III**

##### **InterMETREX**

Projekt realizowany w ramach programu INTERREG III C WEST ZONE. Współpraca dotyczy opracowania i upowszechniania przykładów „dobrej praktyki” planowania przestrzennego (zgodnie z wytycznymi Europejskiej perspektywy planowania przestrzennego, ESPD) w celu zwiększenia zdolności samorządów do planowania rozwoju przestrzennego na obszarach metropolitalnych. Opracowane zostaną założenia oceny (benchmarku) jakości polityki i planowania rozwoju przestrzennego. W projekcie uczestniczą takie metropolie, jak np. Londyn, Sztokholm, Helsinki, Ateny oraz Szczecin.

Liderem projektu jest Renfrewshire Council, działająca w imieniu Glasgow and Clyde Valery Structure Plan Joint Committee. W koordynacji projektu uczestniczy organizacja METREX z Glasgow, skupiająca sieć europejskich metropolii i obszarów metropolitalnych.

W ramach projektu InterMETREX odbyło się spotkanie w Sztokholmie, podczas którego ustalono badawcze grupy tematyczne. Instytut Rozwoju Miast został zgłoszony do kilku z nich: Major Urban Restructuring, Urban Requalification, Strategic Planning for Retailing, Agriculture in Metropolitan Areas.

Projekt zakończył się w grudniu 2006 r.

##### **PolyMETREXplus – Towards Policentric Metropolitan Europe**

Projekt realizowany w ramach programu INTERREG III C SOUTH ZONE. Celem projektu angażującego 37 metropolitalnych obszarów europejskich jest analiza i ocena rozwoju metropolii europejskich, szczególnie w kontekście ESPD, oraz próba znalezienia odpowiedzi na kluczowe pytania związane z przyszłym rozwojem w zakresie integracji i spójności przestrzeni europejskiej, aspektów policentryzmu oraz wzajemnej komplementarności.

W projekcie uczestniczą takie metropolie, jak np. Londyn, Glasgow, Stuttgart, Drezno, Lipsk, Rotterdam, Amsterdam, Bruksela oraz Szczecin. Liderem projektu jest Rząd Katalonii, w którego imieniu działa Instytut Studiów Regionalnych w Barcelonie. W koordynacji projektu uczestniczy organizacja METREX z Glasgow, skupiająca sieć europejskich metropolii i obszarów metropolitalnych.

Instytut uczestniczy w pracach związanych z wdrażaniem założeń i celów programu.

Projekt kończy się w 2007 r., a jego kontynuacją będzie projekt RINA.

**REPUS – Strategy for a Regional Polycentric Urban System in Central-Eastern Europe Economic Integrating Zone (Strategia dla regionalnego, policentrycznego systemu miejskiego integracyjnej strefy ekonomicznej Europy Środkowo-Wschodniej).**

Projekt realizowany w ramach programu INTERREG III B CADSES, w priorytecie 1: Wspieranie rozwoju przestrzennego i działań podejmowanych dla osiągnięcia spójności społeczno-gospodarczej, działaniu 1.2. Kształtowanie rozwoju miast, wpieranie sieci miejskich i współpracy miast. Projekt koncentruje się na zrównoważonym planowaniu przestrzennym miast w nowych krajach członkowskich UE. Celem jest zidentyfikowanie możliwości rozwoju regionalnych systemów miejskich, opis dynamiki rozwoju małych i średnich miast, propagowanie powiązań obszarów miejskich i wiejskich, propagowanie efektywnej polityki przestrzennej w miastach. Wyniki projektu wykorzystane zostaną do stworzenia Policentrycznego regionalnego systemu miejskiego (REPUS), co może przyczynić się do rozwoju ekonomicznego małych i średnich miast Europy Środkowo-Wschodniej. W projekcie uczestniczą partnerzy z Włoch (główny partner), Czech, Słowenii, Austrii i Węgier.

Projekt rozpoczął się w czerwcu 2005 r. i ma być realizowany do czerwca 2007 r.

**Knowledge Networks – Knowledge Networks on Urban Governance (Sieć wiedzy o zarządzaniu miastem)**

Projekt realizowany w ramach programu INTERREG III C WEST ZONE. Celem ogólnym projektu jest wymiana doświadczeń dotyczących współpracy władz samorządowych, społeczności lokalnej oraz organizacji społecznych w zarządzaniu miastem poprzez tworzenie aktywnej sieci wymiany wiedzy dotyczącej samorządności miast (w skali międzynarodowej). Realizacja tego projektu przyczyni się do „zbliżenia miasta i mieszkańców”, pozwoli na sformułowanie możliwych rozwiązań, opracowanie wspólnych narzędzi wdrażania. W projekcie uczestniczą partnerzy z Holandii (główny partner), Austrii, Finlandii, Francji, Grecji, Węgier, Włoch, Hiszpanii i Wielkiej Brytanii.

Projekt rozpoczął się w styczniu 2005 r. i ma być realizowany do 2007 r.

**Planet CenSE – Planners Network for Central and South East Europe (Sieć planistów dla Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej)**

Projekt realizowany jest w ramach programu INTERREG III B CADSES. Ogólnym, długoterminowym celem projektu jest stworzenie struktury i uruchomienie procesu umożliwiającego stopniową integrację nowych krajów członkowskich Unii i krajów kandydujących, której celem jest stosowanie ponadnarodowych zasad rozwoju przestrzennego na poziomie europejskim. Projekt składa się z dwóch głównych grup działań: ESP GATEWAY (European Spatial Planning Gateway, Europejskie planowanie przestrzenne Gateway) – czyli platformy weryfikacji i oceny wpływu rozwoju przestrzennego na poziomie europejskim oraz



TIA Forum (Territorial Impact Analysis – Analiza wpływu terytorialnego) – czyli wzmocnienie umiejętności stosowania ESDP (European Spatial Development Perspective – Perspektywa europejskiego rozwoju przestrzennego) w skali międzynarodowej poprzez praktyczną pracę planistyczną z użyciem metodologii „analizy wpływu terytorialnego”, stosowanej przy konkretnych problemach przestrzennych skutków polityk sektorowych.

Instytut Rozwoju Miast zastąpił w projekcie Centrum Studiów Strategicznych w maju 2005 r.

Projekt będzie zakończony w marcu 2007 r.

### **Carpathian Project – Protection and sustainable development of the Carpathians in a transnational framework (Ochrona i zrównoważony rozwój regionu Karpat w kontekście międzynarodowym)**

Projekt realizowany jest w ramach programu INTERREG III B CADSES w priorytecie 1: Wspieranie rozwoju przestrzennego i działań podejmowanych dla osiągnięcia spójności społeczno-gospodarczej, działaniu 1.1. Wspieranie wspólnych strategii rozwoju przestrzennego i dotyczy koordynowania i integrowania europejskich polityk rozwoju przestrzennego z zarządzaniem wrażliwymi ekosystemami górskimi w kontekście współpracy międzynarodowej na przykładzie regionu Karpat.

Ogólnym długoterminowym celem projektu jest wzmocnienie ochrony i przyspieszenie zrównoważonego rozwoju regionu Karpat poprzez poprawę jego spójności (zarówno wewnętrznej, jak i ogólnoeuropejskiej) oraz zabezpieczenie naturalnego i kulturalnego dziedzictwa regionu dla przyszłych pokoleń.

Realizacja projektu (opartego na Konwencji karpackiej), polegać będzie na wprowadzeniu tzw. działań pilotażowych na wybranych obszarach interwencyjnych, które pokażą, jak należy przekształcać strategię w praktykę i jak ważne w tym procesie są instrumenty wdrażania. Projekt pozwoli przekształcić Konwencję karpacką w operacyjną i międzynarodową platformę wprowadzania najbardziej istotnych polityk UE w regionie Karpat.

W projekcie uczestniczy 19 partnerów z Austrii, Czech, Grecji, Niemiec, Polski, Rumunii, Słowacji, Węgier, Włoch i Ukrainy.

Projekt rozpoczął się w maju 2006 r. i ma być realizowany do listopada 2008 r.

### **CoUrbIT Project – Complex Urban Investments Tools (Narzędzia wspomagające zarządzanie kompleksowymi inwestycjami urbanistycznymi)**

Projekt realizowany jest w ramach programu INTERREG III B CADSES, w priorytecie 1: Wspieranie rozwoju przestrzennego i działań podejmowanych dla osiągnięcia spójności społeczno-gospodarczej, działaniu 1.2: Kształtowanie rozwoju miast, wspieranie sieci miejskich i współpracy miast.

Projekt dotyczy regeneracji-rewitalizacji urbanistycznej obszarów o przestarzałej gospodarce. Celem głównym jest opracowanie nowych metod zarządzania regeneracją-rewitalizacją urbanistyczną obszarów o przestarzałej gospodarce (URM – Urban Regeneration Management) oraz narzędzi wspomagających ten proces. Model CoUrBIT, zarządzania kompleksowymi projektami rewitalizacyjnymi, zgodny z założeniami Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego (European Spatial Development Perspective), będzie wzorcowym modelem stosowanym przez służby publiczne w całej Europie.

W projekcie uczestniczy 9 partnerów z Niemiec, Polski, Włoch i Węgier. Instytut Rozwoju Miast został dokooptowany do projektu w czerwcu 2006 r.

Projekt zostanie zakończony w czerwcu 2008 r.

Instytut bierze również udział w projekcie pilotażowym EUKN – Europejska sieć wymiany wiedzy o miastach, jest punktem kontaktowym projektu.

#### **4. Działalność szkoleniowa, dydaktyczna, wydawnicza**

Piętnastu pracowników prowadziło wykłady i ćwiczenia w następujących uczelniach: Uniwersytet Jagielloński, University of Oslo, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Akademia Pedagogiczna w Krakowie, Akademia Sztuk Pięknych w Poznaniu, Papieska Akademia Teologiczna, Politechnika Krakowska, Politechnika Warszawska, Politechnika Poznańska, Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości w Krakowie, Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania w Warszawie, Wyższa Szkoła Gospodarki Nieruchomościami w Warszawie, Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu.

Działalność dydaktyczna pracowników IRM ma duże znaczenie w promowaniu Instytutu i jego dorobku.

**Praktyki studenckie.** W roku 2006 w Instytucie odbyło praktyki studenckie 5 osób, z tego dwie z zagranicy, z Niemiec i Hiszpanii, a dwie osoby odbyły staż. Rekrutowały się one z Politechniki Białostockiej, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Akademii Ekonomicznej w Krakowie.

**Wydawnictwa.** W 2006 r. nakładem Instytutu ukazały się:

##### 1. Publikacje zwarte

- *Koncepcja reurbanizacji w Europie i Polsce*, red. Ewa Heczko-Hyłowa
- *Reurbanizacja – wyniki projektu badawczo-wdrożeniowego ReUrban Mobile*, red. Ewa Heczko-Hyłowa
- Adam T. Kowalewski, *Społeczne, ekonomiczne i przestrzenne bariery rozwoju zrównoważonego*
- *Strategie rehabilitacji blokowisk*, red. Anna Rębowska

- Witold A. Werner, Tadeusz Jaworski, Elżbieta Wężyk, *Analiza i ocena potrzeb budowy infrastruktury technicznej w gminach miejskich*
- Izabela Mironowicz, *Technika zapisu planistycznego* (dodruk)
  - 2. Czasopisma
- *Problemy Rozwoju Miast* 1-4/2006

#### **5. Nagrody**

- Nagroda Ministra Transportu i Budownictwa za 2006 r. za opracowanie publikacji pt. *Vademecum gospodarki przestrzennej*, pod redakcją Z. Ziobrowskiego.
- Nagroda Ministra Budownictwa za 2006 r. za publikację pt. *Społeczne, ekonomiczne i przestrzenne bariery rozwoju zrównoważonego*, dla A. Kowalewskiego.